

BUITEN

11^e JAARGANG N°. 2.

ZATERDAG 13 JANUARI 1917.

Foto C. Steenberg.

DE SCHIE BIJ HET DELFTSCHE KRUIHUIS.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE SCHIE BIJ HET DELFTSCHE KRUIHUIS. ILLUSTRATIE BLZ. 13	
DE BELANGWEKKENDE GESCHIEDENIS VAN MEVROUW BOLFAME, DOOR GERTRUDE ATHERTON (2).	„ 14
HET KASTEEL HET NIJENHUIS, DOOR MR. A. LOOSJES, (SLOT), (GEÏLLUSTREERD).	BLZ. 16—22
KOPPERMAANDAG, DOOR S.	BLZ. 17
ULEKE, DOOR MADELEINE HEIDESTEYN	„ 18
TWEE OUDE SYNAGOGEN, DOOR D. S. VAN ZUIDEN, (GEÏLLUSTREERD)	BLZ. 22—23
HET AMERIKAANSCH DUEL, DOOR EWALD GERHARD SEELIGER (8)	„ 23
DE TUIN VAN HET ZAPPEION TE ATHENE. ILLUSTRATIE.	„ 24
SOLDATENLIEDEREN, DOOR G.	„ 24

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De belangwekkende geschiedenis van Mevrouw Balfame

(2) DOOR GERTRUDE ATHERTON.

DOCH al dit betrekkelijke geluk was vóór het ontwaken der eerzucht, en de zware beproevingen, die er aan voorafgingen.

Een spoorlijn deed het suffice dorp uitdijen tot een stad vol leven van een drieduizend inwoners, en hoewel dit bredere belangen voor Mevrouw Balfame beteekende, en nu en dan een snoepreisje naar New-York, had de nauwere connectie met een groote stad de zaak van haar man bijna te gronde gericht. Zijn vader was dood, en hij had den winkel geërfd, die het dorp een geslacht lang van waren had voorzien. Tegen den tijd dat de spoorlijn kwam, was hij lui geworden, en zat graag voor zijn deur op het trottoir als het mooi weer was, of 's winters voor de kachel, met zijn stoel achterover gewipt, en praatte over politiek met andere heeren, die niet veel te doen schenen te hebben. Hij was populair, want hij was open en gastvrij; hij was een autoriteit op 't gebied der politiek en had een zekere welsprekendheid, doorspekt met taalfouten. Een tijdlang, terwijl zijn zaken achteruit gingen, bepaalde hij zich tot verwenningen, doch juist toen hij zich werkelijk ongerust begon te voelen, kwam er een zwager, een boezemvriend uit zijn jeugd, terug uit Montana, en redde hem voor den ondergang, en de „winkel van den ouden Balfame” voor hypotheek.

Cummack, de zwager, zette de luilakkende politici de deur uit, liet David „in de politiek gaan”, bracht persoonlijk een bezoek aan iedere huisvrouw in de gemeente, en sprak af, steeds het beste van al wat zij noodig had in voorraad te zullen hebben, doch geen van die artikelen, die een bezoek aan New-York moesten verontschuldigen, of haar verleidden heerlijke uren lang te bladeren in den geïllustreerden catalogus.

Mevrouw Balfame verfoeide dezen schutterigen, plebeïschen, handigen zwager, al kon zij twee jaar later, in het twaalfde jaar van haar huwelijk, dan ook een meid houden en haar nagels verzorgen. Zij behandelde hem onveranderlijk met dezelfde vriendelijkheid, een natuurlijke eigenschap, die later ontbloede tot nederbuigende goedheid, en haar zelfs een zekere mate van dankbaarheid voor hem deed voelen. Zij was een vrouw met rechtvaardigheidsgevoel; en niet lang na zijn terugkomst begon zij de eerzucht te gevoelen die verborgen lag in haar sterk karakter en begon zij goedbedachte plannen te vormen, om zich het leiderschap van haar kring te verzekeren. Zij vond dit alles wonderlijk gemakkelijk. Natuurlijk had zij de werkelijk rijke families die groote landgoederen in het district bezaten en die elkander stijve feesten gaven als zij niet even exclusieve New-Yorkers onthaalden, nooit ontmoet, en zou dit ook waarschijnlijk nooit doen. Doch mevrouw Balfame verkwestte geen tijd aan 't benijden van deze lieden; in haar eigen plaats en in de naburige dorpen woonden oude families, die trotsch waren op hun drie of vier geslachten die zij op dezelfde boerderij hadden gewoond, welgesteld doch het leven niet te zwaar opnemend, democratisch, en al waren zij niet zoo oud dat zij hun stamboom

konden nagaan tot Adam en Eva, zij waren niettemin ontvankelijk voor nieuwe denkbeelden. Velen van hen hadden inderdaad nieuwe huizen laten zetten in het zich uitbreidende dorp, dat mooi op weg was de beste deelen van de boerderijen op te slokken.

Mevrouw Balfame had onder deze bureu en kennissen, die zij haar geheele leven gekend had, steeds de lakens uitgedeeld, en de nieuwe bewoners, die er zich langzamerhand vestigden, haastten zich, haar macht en geestelijke meerderheid te erkennen, en be-seften, dat het persoonlijk niet kennen van mevrouw Balfame gelijk stond met niets meer of minder dan een pariah te zijn. Alles werkte mede in haar voordeel. Zelfs het massieve huis, een erfstuk van haar schoonvader, dat, nog steeds omringd door vier morgen land, aan het einde van de oorspronkelijke dorpsstraat stond, een lange, breede straat, dicht beplant met ahorns, die zoo oud waren als de boerderijen en die van de lente tot Kerstmis hunne zachte, bebladerde takken ineenvlochten. Zij had een ijzeren wilskracht, die zich verborg achter de koude, deftige, nederbuigende wijze van optreden, die de vrouwen zoozeer bewonderden; en zij werd niet belemmerd door de geringste vrouwelijke grilligheid die de rechtzinnigen afstoot. Bovendien kledde zij haar slanke, rijzige gestalte met nooit falenden smaak. Natuurlijk zag zij zich verplicht haar chique aangemeten toiletten twee achtereenvolgende jaren te dragen, doch zij zagen er steeds nieuw uit en werden gedragen met een air dat hun niet onaanzienlijke prijs minstens verdubbelde. De vrouwen vonden haar mooi, doch de mannen namen meestal geen notitie van haar.

Acht jaar lang was mevrouw Balfame nu al de erkende leidster van Elsinore. Zij had de Vrijdag-Club gesticht, oorspronkelijk ter algemeene ontwikkeling van den geest, doch in den laatsten tijd om het iedereen bezig houdende onderwerp: „De Vrouw”, te bestudeeren. Persoonlijk gaf zij niets om het voorrecht te mogen stemmen; eigenlijk vond zij het iets wat een dame niet paste; doch een leider of leidster behoort altijd vooraan te gaan, al moeten zij steeds het onderscheid tusschen grilen en mode in het oog houden.

Zij ook was het, die connecties had weten aan te knopen met een fatsoenlijke Club te New-York; zij was het, die het welgedane goedgekleede en radicale personage naast haar op het podium, bewogen had over te komen en te spreken over het onderwerp: „De Europeesche Oorlog en de Vrouw”. De bezoekster had tot haar eigen voldoening en tot die van de meerderheid voor haar bewezen dat de bom, die de oorlog verhaast had, in Duitschland was gemaakt. Zij ging bedaard verder, niettegenstaande het gesis van verschillende leden met Deutsche voorouders, en de Presidente had juist een blik vol vermaak gewisseld met een gematigd neutraal die geloofde dat Rusland's verlangen om zijn bevroren voeten in warm water te ontdooien, aan al de oorlogsellende ten grondslag lag, toen — misschien angevuurd door een snijdende toespeling op de gruwelen die de pers op dit oogenblik bezig hielden — het denkbeeld van moord vasten vorm aannam in dat heldere brein, hetwelk door de dames van Elsinore zoo terecht bewonderd werd.

Mevrouw Balfame's zuivere profiel, des te zuiverder door de nog ronde lijnen en blanke huid van het gelaat zelf, de fiere houding van het hoofd, was naar het publiek gewend dat voor het podium zat, en een bewonderend jong lid, dat een teekenschool in New-York bezocht, was bezig het te schetsen als studie van St. Caecilia, toen die vijf vurige letters rookend van de slagvelden van Europa opstegen en het brein van mevrouw Balfame overrompelden: vijf donkere, duistere letters, doch scherp omlind. Toen de eerste zwakke schok van verrassing voorbij was, zoowel als de enkele oogenblikken van terugblikken, vroeg zij zichzelf bedaard af: „En waarom eigenlijk niet?” Ginds werden wel menschen aan stukken gescheurd en geschoten in 't groot, en maakten in oogenblikken dat er niet gevochten werd, grappen met elkaar van loopgraaf tot loopgraaf, om, als het teeken werd gegeven, elkaar weder te dooden met even weinig wroeging als waarmede zijzelf dikwijls op een schijf had gemikt, of een kuiken, dat uit haar hand had gegeten, den nek omgedraaid had. En dat waren nu mannen, de wettenmakers, de heerschers der aarde.

In haar jeugd had mevrouw Balfame een grooten eerbied voor de mannen gehad, en zelfs nu nog, hoewel zij haar man zoowel verachtte als haatte, was zij als een echte vrouw geenszins ongevoelig voor een flink type van een man met goede manieren, en die nog over iets anders dan politiek en zaken wist te praten. Doch in het district Brabant waren er niet veel van dit slag. De eenige man, die haar eenigermate interesseerde, was Dwight Rush, eveneens een afstammeling van een van de oude boeren-families.

Rush had aan een universiteit in het Noordwesten des lands in de rechten gestudeerd, doch na eenige jaren lang in Wisconsin gepractiseerd te hebben, had hij een aanbod aangenomen om als vennoot in het fatsoenlijkste advocatenkantoor van zijn geboortestad te treden. Gedurende de laatste zes maanden had David Balfame meermalen zijn hulp ingeroepen, en hem misschien eens in de veertien dagen onofficieel mede naar huis genomen om te soupeeren. Doch, hoewel Mevrouw Balfame er geen geheim van maakte, dat zij zijn gezelschap prettig vond, evenals zijn bewondering voor een schoonheid, die, zooals zij zeer goed wist, weinig aantrekkingskracht voor zijn sexe bezat, had zij al den afkeer eener conventionele vrouw voor onregelmatigheden, al waren ze ook nog zoo onschuldig, en zij had de uitgesproken wensch van Meneer Rush, om 's middags „eens aan te mogen loopen”, niet aangemoedigd.

Hij zweefde nauwelijks even door haar denken, toen zij zich

afvroeg wat de beschaving van den man op zijn best te beteekenen had, en waarom vrouwen haar feitelijk zouden respecteren? En, wat had het uit den weg ruimen van een gehaten echtgenoot te beteekenen, vergeleken bij de ontzagwekkende slachting in Europa, een slachting die wel een van de periodiek terugkeerende wereldgebeurtenissen leek, daar zij de uiting was van den wensch van het mannelijk individu om iemand te bevechten?

Ongeveer twee jaar geleden, toen het humeur van mijnheer Balfame eenigermate begon te lijden door den drank, had mevrouw Balfame gedacht over een scheiding, doch na verscheiden weken van kalme berekening, vooral wat betreft de onvermijdelijke maatschappelijke gevolgen van een dergelijken stap, had zij dit denkbeeld definitief opgegeven. Het was niet samen te rijmen met het leven dat zij zich voorstelde. Slechts rijke vrouwen, of onbeduidende vrouwen in groote steden, of zij, die veroveringsgaven bezaten, of zij die zoo vrijzinnig waren, dat zij onverschillig voor de opinie van anderen waren geworden, konden zich de weelde van een scheiding veroorloven. Haar wereldje werd gevormd door het oostelijke gedeelte van het district Brabant, en hoewel het prat ging op zijn vooruitstrevendheid, en zelfs onder de jonge vrouwen een vroolijk erop los levende coterie telde, en hoewel heimelijk schandalen rondgleden als slijmerige monsters in een moeras, waren de grondslagen ervan toch geërfd van het oude Puriteinengeslacht, en walmde het, om het zoo eens uit te drukken, van de oude vooroordeelen.

Het was een typische middenstandsgemeenschap, waarvan een deel van het bloed te oud was, en samengesteld uit gewone menschelijke ingrediënten in afwisselende verhoudingen. Verlicht door veel lezen en talrijke „matinées” noemde mevrouw Balfame Elsinore met heimelijke verachting doch met een zucht „bourgeois”, zich wel bewust, dat al de vooroordeelen van het plaatsje ook de hare waren, en dat zij, als gescheiden vrouw, direct zou ophouden er de leidster van te zijn.

Mevrouw Balfame gaf zich aan geen dromen van plotselingen rijkdom over. Elsinore was haar wereld, en over het geheel genomen was zij er tevreden, zeer goed beseffend, dat het leven haar niet had uitgerust om de uitgaande kringen van New-York te leiden. Zij winklede gaarne in de Vijfde Avenue — reeds lang geleden had zij beleefdelijk de menschenrommen van de Zesde Avenue vergeten, — en bezette zij gaarne een stalle-plaats op een muzikale matinée met een vriendin, en dronk zij een kop thee of chocolade in de chique inrichtingen voor dergelijke uitspattingen, alvorens naar Elsinore terug te keeren. Er bestond een stilzwijgende overeenkomst tusschen haar en haar man dat hij 's Woensdags- of Donderdagsavonds, als zij onmogelijk voor zevenen te Elsinore terug kon zijn, met zijne politieke vrienden samen in een zeker restaurant in een vertrek achter het buffet in Dobton, de hoofd-plaats van het district, zou dineeren; een schikking die hij heimelijk uitstekend vond, doch waartegen hij steeds protesteerde door onveranderlijk stomdronken smorgens om twee uur thuis te komen.

Hij was nooit met haar naar de comédie geweest, daar hij aan een operette of een klucht de voorkeur gaf, voor welke beide abnormaliteiten zij een hartgrondige verachting had.

Zij bezocht slechts „de beste stukken”, waarbij haar keuze niet zoozeer geleid werd door courantenbijval, als wel door het aantal malen dat een stuk gespeeld werd. Het moet erkend worden, dat zij, gedurende de acht of negen jaren van haar betrekkelijke vrijmaking van de slaafsche plichten van het huishouden, heel wat van het leven had geleerd uit de stukken die zij zag. Over het geheel echter gaf zij de voorkeur aan een gezond Amerikaansch drama, vooral wanneer het thema gevormd werd door de hoogere kringen: voor de vrijzinnige (of decadente?) kijkjes op het leven, zooals het geïmporteerde drama ze liet zien, had zij een matige verachting; als haar eerste nieuwsgierigheid bevredigd was, dankte zij God, dat zij een eenvoudige Amerikaansche was.

Dit is een beeld van mevrouw Balfame, zool als ze was, toen zij het plan vormde om haar man, David Balfame, die haar te veel was, uit den weg te ruimen. Zij wenschte niet meer dan in Elsinore te heerschen, en haar leven daar te eindigen, doch als een deftige, waardige, blaamlouze, welgestelde weduwe. Daar er aan scheiding niet te denken viel, was er dus slechts één manier om hem kwijt te raken: hij was nog slechts vierenvertig, en hoewel hij, om zijn eigen uitgelezen taal te gebruiken, voortdurend „an 't minderen” was, was hij toch zoo gezond als een os, en de stadsdronkaard was al in de tachtig....

* * *
Mevrouws Balfame's vriendin, dokter Anna Steuer, diende de dame uit New-York nu van replek. Na de Club er aan herinnerd te hebben, dat de President der Vereenigde Staten van Noord Amerika zijn volgzame onderdanen bezworen had hun hartstochten in te toomen, en voor hun neutraliteit overal en ten allen tijde uit te komen, ging Dr. Steuer er toe over de anti-duitsche houding van de clubleden te hekelen door een lange reeks van industriële, economische en wetenschappelijke bijdragen tot de beschaving op te sommen, waarop het Duitsche Keizerrijk zich kon beroemen van de vestiging van den Statenbond af.

Dr. Steuer was van Hollandsche afkomst, en in hare gaven bleef zij haren stam getrouw, doch de grondtoon van haar karakter was een vurige en hartstochtelijke trouw aan hare vrienden. Zij had eenige van de meest impressionabele jaren van haar leven in de Duitsche klinieken doorgebracht, en zij koesterde een romantische genegenheid voor een land, welks schoonheid van

natuur en verleden wel niemand zal ontkennen. Zij had hardnekkig geweigerd te lezen wat de „tegenpartij” te zeggen had, en bouwde haar geloof op al wat het beste was in het land harer jeugd-droomen. Dientengevolge had haar vertoog, zoo het al leerzaam mocht genoemd worden, feitelijk met de kwestie waar het dien avond om ging, weinig te maken, en ware het niet geweest dat bijna alle aanwezigen haar hartelijk liefhadden, dan zou haar beleefd doch vastberaden verzocht zijn haar plaats te ruimen.

Mevrouw Balfame glimlachte haar bemoedigend toe, toen haar overpeinzingen een plotselinge, grillige wending namen. Daar zij iemand was, die nooit naar een plotselinge ingeving handelde, waren hare besluiten, na beraad, dan ook gewoonlijk onherroepelijk. Zoodra zij dus besloten had om haar man uit den weg te ruimen, had zij haar ziel feitelijk aan deze daad verkocht; en zelfs nog voor Dr. Anna Steuer haar aandacht oppervlakkig had beziggehouden, had zij bij zichzelf reeds de vraag opgeworpen: Hoe?

Mevrouw Balfame was iemand, die zelden iets stumperig deed en zij wist zeer goed, dat moord wel 't allerlaatste was om stumperig te doen zoo de bedrijver tenminste wenschte na zijn daad vrijuit te gaan. Daar zij tot in merg en nieren verfinjd was, deinsde zij voor alles wat op wreedheid geleeke terug, en zelden of nooit las zij de bijzonderheden van een misdaad in de bladen. Het zien van bloed deed haar walgen, hoewel het haar niet wee maakte. Zij had een revolver in haar slaapkamer; vooral in den laatsten tijd waren er in het district Brabant veel inbraken gepleegd, doch niets zou haar meer tegengestaan hebben dan de lading te ledigen in het lichaam van een, zij 't nog zoo slechten, misdadiger.

Werktuigelijk had zij de geheele rij van alle geijkte manieren om menschelijke sta-in-den-wegs op te ruimen, nagegaan, en had zij ze verworpen, toen Dr. Anna's wetenschappelijk brein, dat de oppervlakte van het hare raakte, er den pijl der ingeving inschoot, dat zij tot het vrouwentype behoorde, dat vergiftigde als het gedwongen werd te moorden. Het ging zonder bloed gepaard, was betamelijk, en vereischte geen vulgaire verspilling van energie.

Doch gezonde menschen, die opeens overleden, werden weder opgegraven, en de prooi werd onderworpen aan scheikundige proeven, en toen was het, dat mevr. Balfame, terwijl zij haar vurige productsche vriendin met heel haar mooie gelaat tegenlachte, zich een regenachtigen avond ongeveer twee jaar geleden herinnerde. Zij en Dr. Anna zaten toen bij het vuur in het oude villatje der Steuers, en de dokteres, die voor den oorlog nooit in iets anders dan haar vrienden, haar wetenschap, en vrouwenkiesrecht had belang gesteld, had een verhandeling gehouden over zekere onnaspurlijke giften, was zelfs opgestaan, en had een fleschje uit een geheim kastje boven den schoorsteenmantel genomen. In den loop van dit zelfde gesprek, dat natuurlijk naar misdaad afdwaalde, had Dr. Anna het gehad over de verregaande domheid van doktoren, die vergiftigden met morphine, pruisisch zuur of strychnine, waar deze organische giften niet alleen allen leden van het doktersgilde bekend waren, terwijl zij daarentegen de slagboomen voor hun volkomen geluk gemakkelijk uit den weg konden ruimen met cholera, pokken, of typhusbacteriën, verzegeld in de oncommitterende capsule.

Mevrouw Balfame huiverde alleen al bij de gedachte aan een dezer vreeselijke ziekten, daar zij geen verlangen had menschelijk lijden te zien, of de kans op besmetting te loopen, doch terwijl zij nu naar Dr. Anna staarde, besloot zij dat buisje met heimelijk-werkend gif te bemachtigen.

Zoo plotseling en grimmig was dit besluit, dat het vergezeld ging van ongewone fysieke verschijnselen; zij klemde hare gave witte tanden op elkaar en stak haar vastberaden kin naar voren. Haar oogen staarden strak voor zich uit en de spieren van haar gezicht leken haar zachte, blanke huid te bedreigen.

Alys Crumley, de jonge vrouw, die mevrouw Balfame had geschetst, inplaats van naar de lezing te luisteren, hield plotseling den adem in, en liet haar potlood vallen. Voor het oogenblik leek de knappe, hyper-verfinjende elegante leidster van de uitgaande kringen van Elsinore niet op Sint Caecilia, doch op Medea. Altijd vastberaden, resoluut, glimlachend domineerend, had zij nooit tevoren zò de verborgen mogelijkheden van haar natuur getoond.

Miss Crumley wierp een onthutsten blik om zich heen, doch het debat was juist geëindigd, en iedereen had het over de prachtige zelfbeheersching van de debaters, en herhaalde de laatste phrase van de dame uit New-York, nl., dat niet de beschaving, doch de mensch een mislukking was. Een oogenblik later trad mevrouw Balfame naar den rand van het podium, en noodigde met haar onnavolgbare gratie de leden der club uit, de illustere gast te komen complimenteeren. De kleine Miss Alys Crumley, die haar gadesloeg, en luisterde naar haar aangenaam stemgeluid, haar geamuseerden, rustigen lach, kwam tot de slotsom, dat de vreesaanjagende uitdrukking, die zij op het gelaat van haar model had waargenomen, enkel een lichteffect was geweest.

(Wordt vervolgd).

ONZE BIJLAGE.

Bij dit nummer behoort een losse plaat, een reproductie in koperdiepdruk van Jan Steen's „De Gast”, een der in ons land minder bekende werken van den beroemden schilder, dat intuschen niet minder van zijn groot talent getuigt.

Bij den waard en zijn huisgenooten ingetogenheid en ijver om den aanzienlijken vreemdeling naar zijn genoege te bedienen; de echte Jan Steensche uitgelatenheid vinden we slechts bij den gast, die zich het goede der aarde wèl laat smaken.

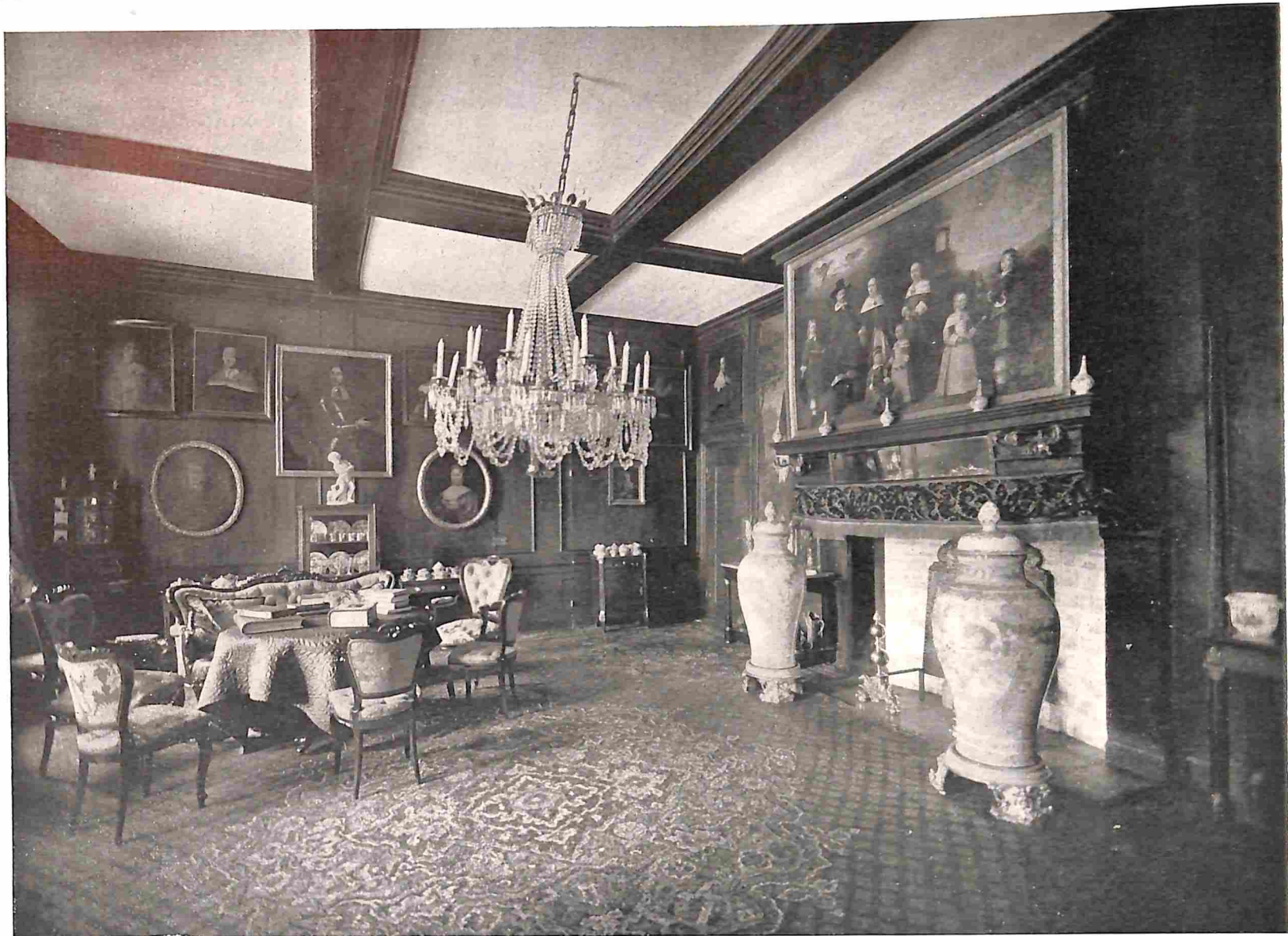

Foto C. Steenberghe.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS. DE SALON.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS.

(Slot).

GAAN wij thans de ophaalbrug over en het kasteel binnen, welks ingang geflankeerd wordt door hardsteen pijlers met de wapens van Pallandt (links) en Knobelsdorff (rechts) waarboven het jaartal 1700, dan blijkt al dadelijk, dat het inwendige van het Kasteel volkomen beantwoordt aan de verwachtingen, die het uitwendige opwekt, ja misschien ze nog overtreft. Zeker, het voorhuis imponeert niet door wijsche afmetingen, is door zijn geringe diepte, die spreekt van den tijd, dat in het oude huis met alle beschikbare ruimte gewoekerd moest worden, ietwat gedrukt, maar welke schatten doen zich hier reeds dadelijk voor ons oog op! Reeds hier de tweede helft der eeuwen van zijn bewoners er van gemaakt hebben. Want ook het inwendige van het kasteel is in den loop der eeuwen maar vooral in den laatsten tijd geworden tot het fraaie bezienswaardige huis, waarin zoo heel veel, dat een verheugenis voor het oog is, de aandacht trekt en het is wel opmerkingwaardig, dat juist in een tijd, waarin onze kasteelen en buitenhuizen in grooten getale onder sloopershanden vielen en de zin voor het het schoone veelal zoek was, het Nijenhuis tot een luister is gekomen, die het nimmer te voren gekend had.

Want oorspronkelijk was het huis zeer eenvoudig van aankleding. Dat was ook de z. g. n. „rookkamer”, die wij thans binnengaan, eigenlijk een kleine zaal van treffende voornaamheid. Wel schijnt het beschilderd behangsel, met voorstellingen van fantastische paleizen en tuinen, hier altijd geweest te zijn, maar de vorige eigenaar, Baron van Knobelsdorff, maakte deze ruimte van eenvoudige biljardzaal met planken vloer tot een kamer vol schoonheid. Hij was het, die het plafond, dat een zegewagen vertoont, hier deed aanbrengen, evenals den schoorsteen, gekocht, naar gezegd wordt, te Rotterdam en wellicht uit een der oude patricische huizen van de Maasstad afkomstig. Een rijk damastkleed dekt den vloer. Kostbaar porcelein, stijlvolle kasten en kastjes, een Berlijnsch servies, tot lampen gemaakte pullen trekken verder de aandacht. Merkwaardig is ook de speelklok; met het halve uur slaat een vrouw, met het heele uur een man, een Chinees, op een bel, en terwijl zich een menuet laat hooren, strieken poppetjes op hun viool en draait een molentje lustig zijn rond. Op de tafel in het midden van het vertrek staan eenige historische curiositeiten, zoo een houten kist, waarin het doopkleed van Jhr. Jan Rammelman, bijgenaamd „de Wildzang” (einde der 15de eeuw),

en een ijzeren kistje, dat bestemd was om den bruidschat te bevatten. Hier als in alle vertrekken op deze verdieping een fraaie oude haardplaat; deze hier prijkt met een voorstelling van Vrouwe Justitia. Wat het verblijf in dit vertrek nog meer veraangenaamt, het is het schoone uitzicht op het westen, dat de vensters bieden. Men ziet hier uit op het watertje de Wierd: vroeger werd dit door hoog opgaande rhododendrons aan het oog onttrokken doch de tegenwoordige bewoner gaf — en wij moeten hem gelijk geven — aan een vrij uitzicht de voorkeur.

De andere vertrekken doen misschien voor de „rookkamer” in schoonheid en aantrekkelijkheid onder, maar zegt niet reeds onze afbeelding van den salon, dat ook zij een indruk van statigheid en sierlijkheid geven en bovendien veel bezienswaardigs bevatten? In den salon trekt wel allereerst de aandacht het schilderstuk boven de schouw, waarop men de familie van Hemert en Coevorden in kostelijke kleuren, vermoedelijk door een meesterhand geschilderd, ziet afgebeeld. Van de andere schilderijen in dit vertrek verdienen vooral vermelding een zeldzaam fraaie copie van Murillo's Madonna met het kind, en een schilderij, voorstellende Maria, de gemalin van den Koning-Stadhouder Willem III: laatstgenoemd schilderstuk heeft geruimen tijd achter een houten beschoot verborgen gezeten, doch is door den tegenwoordigen bewoner te voorschijn gebracht. Van de mooie klok hier, welke stijl een overgang van Louis XV op Louis XVI vormt, mag niet gezwegen worden.

Naast dit vertrek, in den ronden toren, is de tegenwoordige biljartkamer, waarin behalve de niet onaardige schouw weinig de aandacht trekt. Bijzondere vermelding echter verdient de beschilderd behangsel met mythologische voorstellingen een cachet van voornaamheid geeft. Het schoorsteenstuk geeft een herderstafereltje te zien. Ter weerszijden van de schouw verheffen zich glinsterende Venetiaansche kandelabres. Weer een mooie Abraham's offerande. Fraai gesneden kasten, kostbare pullen kostbaarheden, welke deze kamer sieren.

In den rechtervleugel, aan de voorzijde, bevindt zich nog een kleinere eetkamer, waar wij een mooi schoorsteenstukje — een wild zwijn, door honden aangevallen — en een kast met porcelein opmerkten. Verder valt nog te vermelden een smalle kamer of gang

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS. HOEK VAN DE ROOKKAMER.

naast de rookkamer, tot wapenkamer ingericht, waar een belangwekkende verzameling speren, oude geweren en maliënkolders gevonden wordt.

Hiermee is van alle bezienswaardige vertrekken melding gemaakt: van de kamers op de bovenverdieping valt niets te zeggen.

Na het huis verlaten en nog eens een laatsten blik op het gebouw geworpen te hebben, waarbij het ons invalt dat wij nog verzuimden te vermelden, dat het wapen, hetwelk boven de klok prijkt, dat van de familie van Knobelsdorff is, staan wij weder in den voorhof. Daar bloeien en geuren des zomers de rozen in rijke pracht en zorgen statige bloemvazen er voor, dat der bloemen ongebondenheid aan de voornaamheid van het geheel geen afbreuk doet.

Twee bronzen kanonnen staan er aan weerszijden van den ingang opgesteld; zij zijn voorzien van het wapen van de Republiek der Vereenigde Nederlanden met het opschrift „Vigilate Deo confidente” en gegoten door Joh. Maritz, de eene in 1787, de andere in 1788. Zij zijn hier door den vorigen bewoner gebracht en stonden vroeger op de Gelder, het kasteel bij Wijhe, dat mét het Nijenhuis aan de familie van Knobelsdorff toebehoorde, doch na den dood van den laatsten Baron van Knobelsdorff verkocht is aan Baron de Vos van Steenwijk, die het oude huis thans door een modern buitenverblijf laat vervangen.

Na de vermelding, dat de familie van Pallandt te Rozendaalwoont, doch van Juli tot half September het Nijenhuis betreft, rest ons een woord van dank aan den vriendelijken slotheer, die ons in de gelegenheid stelde om onzen lezers in woord en beeld iets te vertellen van een onzer mooiste kasteelen, waarvan het bestaan den meesten hunner waarschijnlijk geheel onbekend was.

Overneming verboden.

A. L.

KOPPERMAANDAG.

KOPPERMAANDAG of Verloren Maandag, zoo wordt de eerste Maandag na Driekoningen genoemd. Dit nu is, welbeschouwd, alles wat men er van weet. Er met zekerheid van weet. Veel is het niet. Maar het is iets. Wat we er verder nog van weten, is — om een der diepzinnige kwinkslagen van zekeren Socrates te bezigen, — dat we er niets van weten. Ik niet. U niet. En een ander niet.

Laat ons — zoo onder ons — echter eens nagaan, wat die naam wel beteekenen kan. Wat Maandag is weet ieder; dat is een klein kunstje. Maar Kopper! Daar zit 't hem in, zooals u voelt. Nu schijnt „koppelen” in vroeger tijd zooveel te hebben beteekend

als ons tegenwoordige fuiven; er zijn middelnederlandsche dichters, die het woord in dezen zin gebruiken. Koppermaandag zou dus de fuifdag, de pierewaaiersdag bij uitnemendheid moeten zijn, wat we ons echter na al die eet- en drinkgelagen van Sinterklaas, Kerstmis, Nieuwjaar, Driekoningen moeilijk kunnen voorstellen. Eer zou een Rustdag, om uit te slapen van de vermoeienissen van al die pret, ons in dat seizoen gemotiveerd schijnen.

Een andere afleiding zou die zijn van „coöperatores”, of vakgenooten, wat ons nu niet heelemaal onverstandig lijkt, maar toch ook weer niet in zoo'n mate overtuigend, dat wij er, ronduit gesproken, iets van gelooven.

Veel overtuigender is voor ons de redeneering niet, dat Kopper komt van koperen; de koppe (la coupe) = de drinkbeker; kopermaandag zou dan beteekenen: de drinkdag, fuifdag, wat, zooals wij hierboven reeds neerschreven, er bij ons moeilijk ingaat. Niet, dat menschen, die graag een glas drinken, niet elke gelegenheid, zonder zich om de etymologie te bekommeren, zouden aangrijpen, maar er is een grens. De meest talentvolle drinker zal na de reeks van winterfeestdagen toch wel eens willen uitblazen, dunkt ons.

Dat „kopperen” hetzelfde zou zijn als „koppelen” is taalkundig zeer wel mogelijk, maar dat op grond daarvan deze dag beschouwd moet worden als de dag der huwelijken en aanverwante zaken, louter door het feit, dat de oude heidenen een liefdefeest omtrent dien tijd vierden, is een beetje over-poëtisch. Bovendien worden de dagen, waarop men huwt, bepaald door gemeentelijke verordeningen, en ingedeeld in dure, middelmatige, goedkoopere en kosteloze dagen, en aan de hand dezer prijsnoteringen kiest het slachtoffer zelf den dag zijner executie; trouwens, voor de trouwplannen plegen jongelieden, meer dan naar de oude heidenen, den blik naar de jonge Christenen te richten, iets wat ook ons meer doeltreffend lijkt.

Bovendien, al bevatten de verklaringen van deze soort wellicht hier en daar een glimp van aannemelijkheid, dan nog vragen we ons af: wat ter wereld heeft dat liefdesfeest, dat fuiffeest, om 's Hemels wil speciaal met de drukkersgezellen van doen? Want die Kopper-Maandag is de dag der drukkersgezellen. Hoezeer wij ons ook de hersenen inspannen, hoe diep wij ook in oude historische boeken neerduiken, hoe mateloos wij ons ook op allerlei wijzen beijeren om er achter te komen, wij slagen niet.

Immers, de pretmakerijen, welke vroeger op dien dag plaats hadden, hebben alweer niets bepaald met de drukkers uitstaande.

Er werd langs de huizen door gemaskerde joelende grappenmakers geld verzameld, en dat geld werd des avonds in uitbundig plezier verteerd. En voor zoover als ik kan nagaan, is zoo iets

niet een bepaalde liefhebberij van uitsluitend drukkersgezellen.

Twee oude gebruiken, op den Koppermaandag eens in zwang, leeren ons al evenmin iets. We meenen: den omgang of processie der leprozen, die op dien dag oudtijds elk jaar te Amsterdam plaats vond, waarbij ook al weer geld werd ingezameld. Het tweede, door ons bedoelde gebruik, is het omgaan met „Hans Knap”, een verkleeden grappenmaker, die de meest ongemotiveerde grimassen en capriolen vertoonde en de meest antediluviaansche pretkreten uitstiet... om centen te verzamelen.

De scherpzinnige lezer merkt op, dat al het aangevoerde ons geen stap ter verklaring verder brengt. En toch... de onderstelling is gewaagd... Ik aarzel... En toch:

Ziet eens, lezeressen, lezers, al de genoemde gebruiken, ze mogen nog zoo uiteenlopend zijn, hebben één ding gemeen: Er werden gelden bij ingezameld.

Wat zou u er nu van vinden als koper- of koppertjes-Maandag eens doodgewoon koper-, kopertjes- of centen-Maandag beteekende? Het is voor geleerden te gemakkelijk, misschien, te voor-de-hand, maar is het met de waarheid niet gesteld als met de poëzie, die „in de straat zelf loopt, maar bijna altijd in de lucht wordt gezocht?”

Nog pleit voor onze verklaring, dat zij op een zeer menschenlijke eigenschap berust: het verlangen om centen bijeen te zamelen. Een algemeen menschenlijke liefhebberij, en geenszins alleen die van drukkersgezellen.

S.

ULEKE.

„In het onverpoosde streven
„Schuilt de kracht tot
hooger leven.”

Wolfgang.

ACHTER het schokkende karretje, met de grauwe, en naar petroleum riekende ton, ging Uleke. Zijn kleine bruine handen omklemden het rond-houten handvat, dat eigenlijk te hoog voor hem juist tot zijn borst reikte. Onder het loopen bogen zijn knieën bij iederen stap naar elkaar toe, terwijl ook het kleine hoofd heen en weer bewoog.

Hij was een klein onogelijk mannetje en het vervelooze, oude karretje scheen wel bij hem te passen, het schokte en knarste als zuchtend van ouderdom.

„Kom, Clio, kom joggie, we zijn bijna over de lucht,” zei Uleke, met zijn oude, heesche stem, en moeizaam slofte hij over den flauw hellenden straatweg.

De storm klaagde steunend doorde oude beuken, en felstriede de regen hem in 't gezicht, de natte grijze lokken tegen zijn voorhoofd plakkend. Het water liep in straaltjes van zijn glimmende pet, en langs zijn lange geoliede jas.

Clio, de groote bruine hond, schudde het water van haar natte lijf, en lange slappe ooren.

Al sedert jaren vergezeld Clio, onder het karretje gespannen, Uleke, bij het dagelijksch petroleum venten. Zij gingen heele einden, en nooit zat Uleke op het karretje, daar was het trouwens niet op gemaakt, en het kwam ook nooit in zijn wonderlijk klein hoofd op, Clio alleen te laten trekken, en hem er nog bij.

Wel ging het de laatste jaren dikwijls zuchtend, wanneer hij in den namiddag naar huis terugkeerde, en het bij oogenblikken scheen of hij geen gevoel meer had in zijn doodvermoeide voeten.

Zonderling. Bij het hooren van een straatorgel onderging Uleke een totale verandering.

Zijn kleine grijze oogjes begonnen te stralen, en de houderige figuur werd vleesch en bloed, zelfs vergat hij zijn pas aangestoken pijp, en steunde luisterend tegen het karretje.

Muziek leefde en zong er altijd in zijn hoofd, en 's morgens er op uitgaande, hoorde hij het eerst zacht, of het van verre tot hem kwam.

Het knarsende karretje scheen wel 'n eentonig accompagnement. Bij oogenblikken was het geluid zòd sterk, en meende hij dat de hond het ook moest hooren, en prettig vinden.

Dikwijls tobde hij er over hoe aan geld te komen, ja véél geld moest hij hebben. Wel had hij al een aardig spaarpotje; met den petroleum-verkoop ging het goed en ze waren maar met hun beiden, hij en de hond.

's Morgens, vòordat hij er op uitging, veegde en dweilde hij de kleine kamer, die tegelijk tot keuken en slaapvertrek diende, legde los het hout in de kachel, en ruimde het kamertje op. In de buurt zeiden ze: „Uleke is proper, je kan d'er van den vloer wel eten.”

Zuchtend slofte hij van den kachel naar de tafel, binnensmonds mompelend: ja, daar is veel geld voor noodig, veel centen.

Hij schildte de aardappelen, die ploffend in het water vielen. Aanhoudend zong de muziek in zijn hoofd, en hij merkte niet, hoe het vet in de pan op een veraarlijke manier siste en knetterde, totdat Clio, die op een zak vòor de kachel lag, wakker schrikte, en opsprong van den knal die het woedend, kokende vet gaf.

Morrend slofte hij in de te groote pantoffels naar de onheilspellend rookende pan.

Het hinderde Clio niet dat de baas bromde en zuchtte, zij begreep dat hij vermoeid was, net als zij.

Een dikke blauwe damp vulde het kamertje, en Clio rook met welgevallen de lucht van het brandend vet.

„Ja joggie, nou krijg je ook je muisje.”¹⁾

Uleke drukte de heete aardappelen fijn, en goot er een paar lepels van [het bruin verbrande vet overheen.

't Was April, een warm rood tintte de lucht, een gewijde rust lag over de natuur. Buiten stonden de menschen tegen de deurpost geleund, of zaten op de vensterbanken, een pijpje rookend, toen zwaar ratelend, een handkar de steeg inreed, en de verraste burens zagen, dat Uleke een orgeltje werd thuis gebracht.

De vrouwen stootten elkaar aan, en gichelden, ondertusschen schampere opmerkingen makend tegen de twee jonge kerels die het van den wagen tilden, en klein Uleke op zij duwden, toen hij beschermend de handen naar zijn lang gewenschten schat uitstak.

Sedert maakte hij geen praatjes meer onderweg, hij kwam veel vroeger thuis dan gewoonlijk, ja zelfs liep hij harder, als of het loopen gemakkelijker ging, en telkens zei hij:

„Kom joggie, kom Clio, vooruit joggie.”

Te huis komend gleed zijn blik als een liefkoozing over het bruin gepolijste orgeltje, en 's avonds bewogen de kleine bruine vingers zich onbeholpen en stijf over de toetsen.

Voor het orgeltje gezeten doortilde een welbehagen Uleke's kleine gestalte, en in de bevrediging van zijn, sedert vele jaren hartstochtelijk gekoesterd verlangen, was zoo een dankbare verheugenis, dat tranen op zijn handen vielen.

Wel schudde de organist bij het les geven bedenkelijk het hoofd, toen hij merkte dat Uleke's vingers krom en stijf waren, maar Uleke die het zag, zeide: „'t Zal wel gaan, 't zal wel gaan”.

En in de grijze oogjes straalde een ongewoon licht.

Clio had het nieuwe meubel besnuffeld, en in 't begin hief zij huilend haar kop op, wanneer Uleke's stijve vingers uitgleden, en de gebrekkige, valsche muziek, als een wanhoopsklacht door het kamertje galmde.

Zuchtend stond Uleke op, de stugge kromme vingers wrijvend,

1) Opgewarmd eten (Betuwsch).

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS.
SCHOORSTEEN IN DE ROOKKAMER.

Hij had de raad gekregen ze in lauw water te wasschen voordat hij ging spelen, maar de handen, die reeds jaren zich dagelijks sloten om het handvat van zijn karretje, blootgesteld aan koude en regen, en bovendien het vel hard en gerimpeld door de petroleum, bleven stijf.

Het hinderde Uleke buitengemeen, dat de organist telkens opnieuw hem eraan herinnerde, dat hij nu die laatste vijftien gulden af moest doen.

Nu had hij hem zelfs durven voorstellen de hond te verkoopen.

Clio verkoopen, zijn oude kameraad verkoopen? — neen, dat nooit — somber keek hij voor zich uit, en streefde Clio's kop die op zijn knie rustte.

Alleen de gedachte leek hem heiligschennis.

Je kameraad, je eenige trouwe kameraad, voor geld aan een ander geven, die ze beulen zou, ja beulen, want dat deen ze allegaer.

Hij keek naar de klok, en zuchtte, al zes uur, dan waren de aardappels vast fijn gekookt, en hij most het spek nog uitbakken.

Uit het geel geverfde kastje kreeg hij een bord met spek en sneed er vier dunne plakjes af, twee voor hem, en twee voor Clio.

Alles deelden zij samen, ruim zeven lange jaren leefden zij bij elkaar, en waren vrienden.

Zondag's morgen's behoefden zij er niet op uit, dan zette hij om elf uur de twee blauw-gebloemde koffiekoppen op het oude roode blaadje en schonk, omdat het Zondag was, eerst een scheutje melk in de kommen en daarop de heete koffie.

Clio's zacht-bruine oogen volgden Uleke bij al zijn bewegingen.

Dan zette Uleke zich in den armstoel bij het raam, de groote kom kokende koffie voorzichtig vasthoudend in zijn kleine onhandige vingers, en nog te heet, met welgevallen genietend van de geurige damp. Ook Clio keek met verlangende blik naar de voor haar gereedstaande kom.

Een enkele maal had Clio wel eens huisarrest, onderweg had zij een van haar honden-voeten bezeerd, opengeloopen op een hoekigen steen of stukje glas, en liep kreupel.

Zoo'n lange dag in het donkere, lage schuurtje, was een ware marteling. Zij tuurde naar de spleten in de halfvermolmdde deur, waar flauw het licht in lange strepen doorscheen. Dan luisterde zij naar elk geluid, hoorde de kippen, druk doenerig op het erf, het geknor van het varken van de bureu.

Klagend huilde zij zoo nu en dan, en dacht aan vroeger dagen, toen ze met Tommy haar moeder, woonde in het groote witte huis. Samen stoeiden ze er in den zonnigen tuin, met zijn breede wandelpaden, en vroolijke kleine boschjes, waar ze zoo opeens uit te voorschijn kon schieten, wanneer de jonge vrouw met de kalme waardige Tommy voorbij wandelde.

Of 's winters, als het zoo vinnig koud kon zijn, en zij bijna geen gevoel meer had in haar slappe aristocratische ooren, dan zochten zij het warme plaatsje op de vacht voor den vroolijk brandenden haard, aan de voeten van de vrouw, die in een crapaud zat te lezen. Drie jaar had zij daar gewoond, en gelukkig geleefd, tot op een somberen herfstdag de lange breede gang vol kisten stond, en vreemde menschen alles weg droegen.

Ook de tuinkamer was bijna geheel ontruimd, en zag er vreemd en verlaten uit. Het kleed was opgenomen, alleen de haard stond er nog, en hoewel de jonge vrouw bij het raam rilde, en haar sjaal dichter om zich heen trok, was er toch geen vuur aan.

„Ach, Clio, kon ik je maar meenemen”, zei ze huiverend, en Clio zag de tranen in haar oogen.

Het is te ver, te ver, naar Indië kunnen jij en Tommy niet mee.” Toen riep ze Tommy ook, en streefde ze om beurten.

Den volgenden dag zag Clio, hoe haar moeder in een groot hek gesloten, en daarna achter op een wagen met kisten werd getild. Zij sprong jankend tegen den wagen op, en ook Tommy jankte wanhopig.

„Ze begrijpen alles,” zei de vrouw die Tommy toesprak, en Clio meenam naar binnen.

In den avond van dien zelfden dag werd Clio door den tuinman naar zijn

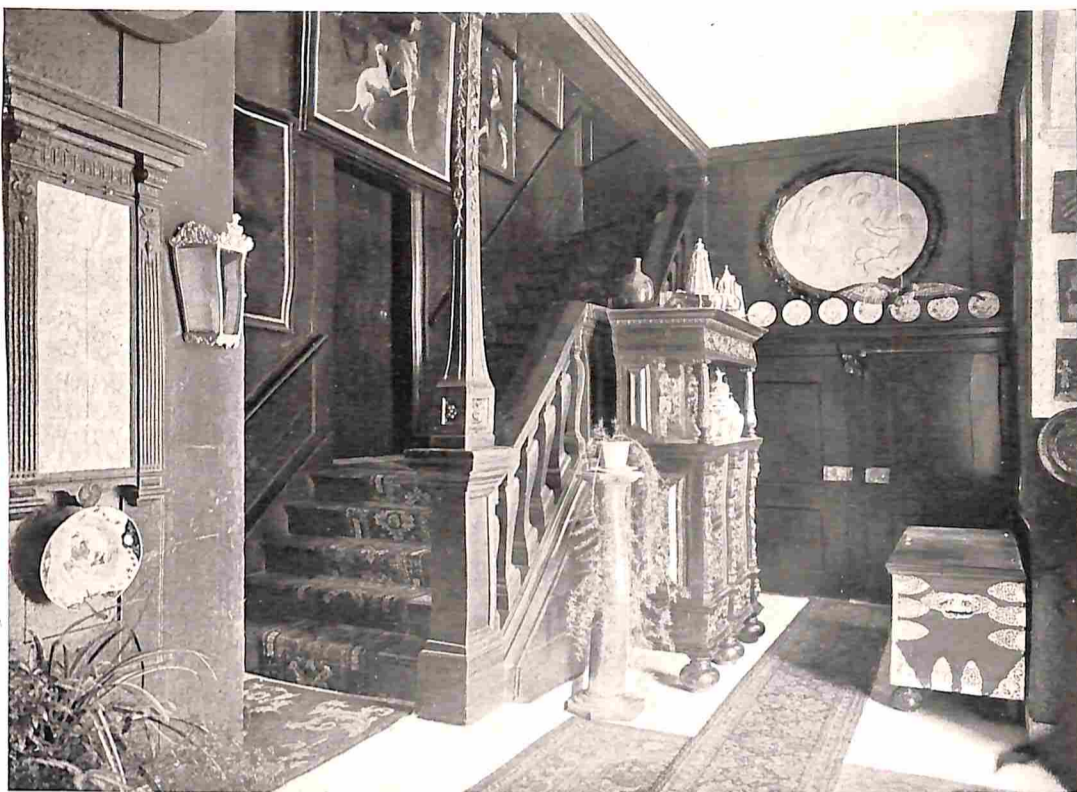

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS. RECHTERVLEUGEL VAN DE HAL.

nieuw tehuis gebracht, 't was bij een oude dame met bijna even oude dienstbode. De eerste dagen hielden ze haar voortdurend vast, bang dat ze terug zou loopen naar de oude woning.

Toch gelukte het haar te ontsnappen, en bij het welbekende huis sprong zij kwispelstaartend den hoogen stoep op en blafte; maar niemand opende als gewoonlijk de groote zware deur voor haar, ook Tommy blafte niet in den gang om haar te verwelkomen.

Toen gleed Clio's verstandigen blik langs de dichte luiken, somber keken de trouwe oogen voor zich uit, met de staart tusschen de pooten rook ze voor 't laatst haar moeder's spoor.

Nauwelijks een jaar was zij in haar nieuw, stil tehuis, toen de oude dame plotseling stierf.

De inboedel werd verkocht, en zelfs Clio werd onder den hamer gebracht.

Clio met haar menschenlijke oogen en trouw hondenhart hoorde de harde stem van den afslager, niet vermoedend, dat die onwelluidende klanken over haar lot beschikten.

Sedert liep zij onder Uleke's karretje, en geleet niet veel meer op de Clio van vroeger. Haar mooi glanzend haar was hard en dof geworden, hoekig en schraal haar slanke lijf.

Voor den eersten tijd voelde zij zich als een mensch, die van welstand tot armoede is vervallen, en keken haar bruine oogen somber den langen weg over.

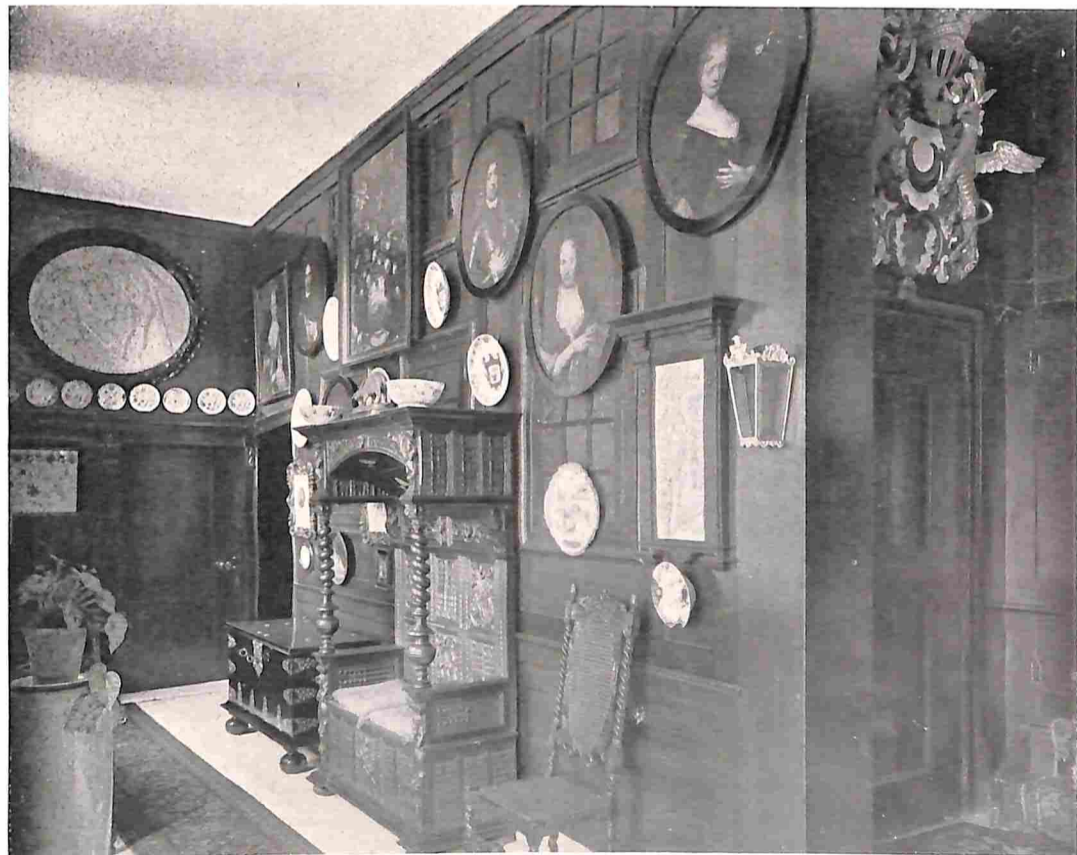

Foto C. Steenbergh.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS. LINKERVLEUGEL VAN DE HAL.

Foto C. Steenberg.

INGANG VAN HET KASTEEL HET NIJENHUIS.

Zoo'n dag in het schuurtje, was een kwade dag voor Clio, somtijds krabbelde zij aan de deur, of trachtte haar neus er tusschen te steken, maar alles te vergeefs.

Eindelijk in den namiddag hoorde ze in de verte het rammelen-de karretje en Uleke's sloffenden gang.

Blaffend sprong ze tegen het deurtje, zoodat Uleke zenuwachtig gejaagd het sleuteltje in het hangslot stak, bang dat het oude deurtje uit de verroeste halfvergane scharnieren zou vallen.

Dan sprong zij het kleine mannetje bijna omver, draafde eenige malen het lapje grond op en neer, en sprong dan weer hijgend om Uleke heen, die bezig was de kachel aan te leggen.

„Sst joggie, me voeten kenne nie meer,” — en zuchtend viel hij op een stoel neer om even later weer morrend op te staan, om naar het vuur te kijken.

„Morrege ga je weër mee te veld, joggie, nou da's beter as in huis zitten.”

Zoo geleek de eene dag op den anderen, en volgde het ééne moeilijke jaar op het moeilijke dat voorbij was gegaan.

Soms Zondag's, op een mooien zomernamiddag, joeg de broei-ende hitte in het benauwde kamertje Uleke wel eens naar buiten.

Moeizaam slofte hij de laan in, Clio voor hem uit, die geheel op-leeft, nu zij niet in het gareel behoefde te loopen. Dan zette

Uleke zich in de schaduw aan den kant van den weg. Het scheen wel of des Zondag's zijn voeten den dienst weigerden.

Om hem heen hing de zoete geur van het bosch, een zoel windje bewoog de kruinen van de slanke hoogopgaande sparren, alsof ze zich fluisterend naar elkaar bogen.

In het westen de paars-getinte heuvels in zacht golvende lijn tegen den warmrooden hemel.

Peinzend steunde hij het hoofd op zijn hand, starend naar de grillige wolkengroep, als de weerspiegeling van een mooi, vreemd land.

Zou hij het na zijn dood, in een volgend leven, beter hebben? Zouden dan zijn handen goed en zacht zijn om muziek te maken, mooie muziek, zòd dat hun, die het hoorden, de tranen in de oogen sprongen?

Dan, ja dan zou hij ook rechte beenen hebben, er knap en gezond uitzien, zoo'n knappe man, zooals Frederik van Leeuwen, stoer en groot, met blozend frisch gezicht. Alle vrouwen en meisjes keken naar hem; hij had dan ook het mooiste meisje van het dorp gekregen. Hij zuchtte, en om zijn mond trilden even de diepe rimpels.

Toch was Frederik ook maar gewoon daggelder, en niets meer en beter dan hij, maar Pietje lachte hem altijd uit net als de andere deerns.

Maar, peinsde hij verder, goede handen, dat was toch het voor-naamste. Petroleum venten, nee dat nooit meer, die kwalijk rie-kende petrole, als ie dan maar zooveel had, dat ie een winkeltje kon beginnen, en niet door alle weer hoefde. Misschien werd ie dan wel organist in de kerk, en dan — zou ie ook met Kerstmis in de kerk spelen, 's middags, en dan zouden ze zeggen: „'t is mooi”, en de vreemden, die er waren komen luisteren, zouden elkaar aanstooten, en fluisterend vragen: „wie speelt daar?” en dan trotsch, zouden ze zeggen, „'t is Ulrich, 't is Ulrich onze or-ganist”.

Les geven zou ie ook, en veel geld verdienen, en als er dan zoo'n ongelukkige Uleke bij hem kwam om les te nemen, ja, dan zou ie zeggen: 't Kost niks, ik doe het gaarne, 'k heb je geld niet noodig, en dan zou ik hem zoo leeren, dat ie plezier had in zijn leven, zoo of de zon alleen voor hem scheen, alleen voor hem.

De purpere gloed van de ondergaande zon vervaagde in het teerste roze, en doezelde langzaam weg in het zachte grijs van de avondschemering, al het schoone verbergend achter de donkere sluiers van den komenden nacht.

Clio duwde haar kouden neus tegen Uleke's hand, zij verlangde naar het avondeten.

Uleke beurde het hoofd op, als ontwaakte hij uit een zoeten droom. In de grijze oogjes straalde een eigenaardig licht, en om zijn mond gleed een glimlach.

* * *

't Was in een kouden nacht, de week voor Kerstmis, dat Uleke onrustig zich dan op de eene zij, dan op de andere legde. Vroeg was dien avond de kachel uitgegaan en buurvrouw, die hem een bord warme pap bracht zei: „k zal em maar niet meer anmake, Uleke, je ligt er toch onder waar?” Ze stak het nachtlichtje aan en liep gauw, rillend van koude, weg.

Het lichtje knetterde en siste, buurvrouw vergat het bij te vul-len, even flinkerde het weer op, gloeide als een vonkje. 't Is uit, dacht Uleke, maar plots vlamde het helder op, om dadelijk daarop sissend uit te dooven.

't Is net of het dood gaat, dacht Uleke en de duisternis maakte hem nog onrus-tiger.

Hol tikte de oude staartklok, hij had door zijn ouderdom bijna iets mensche-lijks; af en toe hokte er iets, als kostte het hem moeite door te loopen. Tok-tok tok-tòk, net een oud paard, sjokkend zijn weg vervolgend.

„Pang”, daar sloeg het één uur, nog een lange nacht om door te komen zonder een enkel vonkje licht. Huiverend trok hij de dekens op en steunde.

't Kwam alles van Clio. Vroeger had hij zich nooit eenzaam gevoeld, en bij hevige kou lag de hond aan het voeteneind op zijn bed, en hoorde hij het zacht snurken van zijn kameraad. Ja, 't was zijn eigen schuld, zelf had hij Clio verkocht; het geld moest er immers zijn.

De organist dreigde hem, zijn orgeltje weg te zullen halen.

Het orgeltje, zijn heimelijk gekoesterd en eindelijk vervuld verlangen, zijn oogen zochten in de duisternis de lich-tende plek in den hoek, waar het orgeltje stond bedekt met een wit laken.

Maar vrede had hij er niet mee, voortdurend zag hij Clio's trouwe oogen hem verwijtend en treurig aanstaren, en dan stelde hij zich voor hoe het zou zijn als de hond dood ging, dan zou hij ze hier halen en hij zou ze op het orgeltje leggen, onder het witte laken, koud zou ze zijn, en treurig, en nooit meer van blijdschap zijn handen likken.

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS.

GEZICHT VAN HET KASTEEL OP DEN VOORHOF.

Foto C. Steenbergh.

VOORHOF EN OPRIJLAAN VAN HET KASTEEL HET NIJENHUIS.

Steunend verborg hij zijn gezicht in de handen.

Een koortsachtige rilling voer door zijn klein lichaam.

Uleke schaamde zich over zijn gevoel. „k Lijk wel een oude vrouw”, kon hij dan tegen zich-zelf zeggen, en schudde het hoofd. „k Zou 't niet zeggen, voor geen geld, ze begrijpen me toch niet, en zouden me maar uitlachen. Laat ik is denken, 't is de volgende week al Kerstmis, waar zou de hond dan zijn? Twee lange dagen in een donker hok van een schuur, met wat stinkend afval van vleesch, een warme hap, die kreeg ze niet, dat ken je denken.”

De dagen waren niet veel beter dan de eenzame treurige nachten. Flauw scheen het daglicht door het smalle venster, geen zonnestraal drong door den dikken, grijzen nevel.

In het kamertje hing den ganschen dag een grijze schemer.

Als buurvrouw de kachel aanmaakte, en gezellige vonkjes in den aschbak vielen, de gloed van het vuur een rood licht uitstraalde, dan miste Uleke de hond op de oude plek vòòr het vuur, en hij keerde zich om, zijn gezicht naar den muur, zijn oogen vegend.

Zat hij in bed te hoesten, tot stikkens toe benauwd, dan zocht zijn hulplooze blik Clio, die hem zoo meewarig kon aankijken.

Hij herinnerde zich hoeveel aanspraak hij aan Clio had, den vorigen winter toen hij ziek te bed lag. Dan sprong zij tegende bedsteê, stak haar neus onder de dekens of ze zeggen wou: nou baas, hoe gaat 't er mee? ja ik ben er nog.

Uleke werd dagelijks onrustiger en de hoestbuien namen in hevigheid toe.

„Zeg, Uleke, heb je nergens zin in?” zei goedig de slonzige, armoedig gekleede buurvrouw.

„Een zuren appel, dien zou 'k wel lusten”, en Uleke smakte met de lippen alsof hij dorst had.

„k Zal zien dat 'k er eene voor je krijg, 't is anders nou rijkelui's kost.”

't Was Kerstmis. Clio lag met twee andere honden in een vochtige, half donkere schuur. Met een ruk werd de deur open getrokken, en de honden hongerig en dorstig, slopen met den staart tusschen de pooten de schuur uit; gulzig haptten ze in de sneeuw om hun dorst te lesschen, liepen snuffelend het erf rond en verdwenen even later om den hoek van het bouwvallige huis. Ze werden niet als gewoonlijk terug geroepen door de schor-krijschende stem van den baas. Ze werkten niet en moesten maar zien aan den kost te komen.

Gedempt klonk het luiden der kerkklokken.

Buurvrouw kwam haastig naar binnen loopen, ze zag er nu

frisch en proper uit; de witte muts omsloot een blozend rond gezicht.

Haar kerkboek neerlegend op de tafel, deed ze een paar scheppen op het vuur, zette de ketel op, en Uleke goedendag roepend, reptte ze zich de deur uit.

Uleke kon het in bed niet meer houden, voorzichtig stapte hij er uit, en kleedde zich.

Hij kreeg den gebarsten waschkom van onder het geel geverfde kastje, en goot er water in.

Het koude water deed hem goed; daarop, zich overal vastgrijpend, slofte hij, voetje voor voetje, naar den armstoel bij het venster.

Een zonnestraal scheen naar binnen juist op de roodbloeiende geranium die in den vensterbank stond.

Buiten lag de sneeuw, alle grauwhed bedekkend; het kleine lapje grond, met het eenzame appelboompje, en een akkertje boerenkool, leek wel een sprookje, zelfs het oude karretje, dat op het erf stond, was van een schitterend, smetloos wit.

Uleke hoestte, hij greep zich aan de tafel vast van benauwdheid; met de oogen gesloten hijgde hij naar lucht.

Hij hoorde niet, dat er iemand aan de klink van de deur rammelde, ze open duwde, en zachtjes naar binnen sloop.

Een schok ging door zijn lichaam, Clio likte zijn hand, sprong tegen hem op, en danste om hem heen. . . .

Was het de koorts, droomde hij, of was ze daar werkelijk?

Hij veegde de tranen van zijn verschrompeld bruin gezicht, en keek met zijn vriendelijke oogen Clio aan, die haar kop op zijn magere knie legde.

„Joggie — ben je daar weer — brave joggie.”

Was dat zijn oude Clio, met die roode uitgebluschte oogen en die breede roode striem voor aan de borst?

„Ze hebbe — je — gebeuld joggie — dat hebben ze — en 't is — allegaar — m'n eigen schuld.” —

Met moeite opstaand, slofte hij al hijgend naar de kast, nam er een stuk brood uit, het brokkelend met beverige handen.

Clio hapte er gulzig naar, met hongerig begeerige oogen.

„En je hebt geen eten — gehad — anders zou je niet zoo buffelen, mijn joggie,” en liefkoozend streefde hij de vermagerde hond.

Zij was juist een maand weg geweest, het leek Uleke wel een jaar, zò lang was hem de tijd gevallen.

Buurvrouw sloeg de handen in elkaar, toen zij, uit de kerk komend, Uleke zag zitten, de hond vlak bij hem en twee kommen met dampende koffie op de tafel.

„Gut man, daar schrik ik van, ben je d'er uit gekomen, en is de hond terug?”

Verlegen sloeg Uleke de oogen neer. Nog stond ze daar, en zei geen woord, keek van Uleke naar de hond.

„Is ie terug gekomen, arm beest!”

„Uleke, dat heeft het Kerstkindje gedaan.”

„Het Kerstkindje? Zou je denken?” zei Uleke toonloos.

Hij slikte, zijn mond trilde bedenkelijk. Opkijkend zag hij dat buurvrouw er niet meer was, en weer liepen de tranen langs zijn wangen, maar het deed hem goed, de spanning en drukkende pijn in zijn borst minderde.

Na een kwartier was ze er weer, en zette een schaalje dampende erwtensoep voor Uleke neer.

„Nou zal je gauw opknappen, Uleke, 'k docht wel dat je tobde. 't Kerstkindje wist wel wat je mankeerde.”

„Zou je denken Hanna?”

Ze liep bedrijvig heen en weer, stookte het vuur op, schudde het bed.

Uleke talmde met 't eten, en deed de deksel op het schaalje.

Eindelijk was ze dan weg — de laatste korst brood brokkelde hij in de soep en zette het volle schaalje op den grond.

Clio keek hem een oogenblik, met dankbaren blik aan, en Uleke knielde naast den hond, als een kind zich verheugend.

In den namiddag kwam de dokter, en vond hem, zittend bij het vuur, met Clio aan zijn voeten op de oude plek, haar kop op de vilten sloffen van den baas.

„Zoo Uleke, heeft de Kerstzon je er uitgelokt, en hoe gaat het er mee; veel gehoest?”

Onderwijl tastte hij in de zakken van zijn jas, en lag zes mooie bellefeuren op tafel.

„Nou, je wordt wel bedankt dokter, wel bedankt — nou dat benne — mooie, die hebbe gouden steeltjes — dat vertel ik je, dokter.”

„Wat zie ik, is de hond er weer, had je ze niet verkocht?”

„Ja, ziet U — ze is verkocht — maar hij krijgt — ze niet weerom — die hondenbeul” — Uleke stootte de woorden er uit. „'k Bin zoo kortademig, dokter.”

„Ja, je mag niet te veel spreken, dan ga je weer hoesten, Uleke, maar ik vermoedde het al, je tobde over den hond en kon er niet van slapen. Zeg het maar gerust, Uleke, ik heb ook een hond gehad die me meer waard was dan mijn geld.”

„Juist zoo is 't, dokter”, hijgde Uleke.

Het spreken viel hem mceilijk, zijn ademhaling ging gejaagd, af en toe hoestte hij.

„Is ie doodgegaan, dokter?”

„Ja, en 't was me of ik mijn besten vriend begraven had.”

„Zoo is 't dokter, zoo is 't — ik kon d'er maar niet — overheen, en weet je dokter, een deel menschen — beulen ze — ze ranselen er niet op — maar ze jagen ze — halfdood — ze douwen de kar — met der heele zwaarte naar voor — en — dan knoeien ze — de arme — beesten. Kijk is naar der oogen dokter, kijk is?”

„Enne zie je dokter, nou bin 'k bang dat ze morrege an de dag om de hond komme — en dokter, 'k heb geen geld. Wel 't orgeltje — as de dokter me nou zou — willen voorschieten — dan verkoop ik m'n orgeltje.”

„Je orgeltje verkopen? ben je gek, Uleke?”

„Och — ja — zie je dokter — 't gaat niet, de muziek — he 'k wel hier”, en hij drukte den vinger tegen zijn voorhoofd. „Maar m'n vingers — die kennen niet — 'k hou der wel — veel van — begriep je dokter; ik denk — wel eens bij me zelf — evenveel as van de hond — en 't is ook net ja, hoe zal 'k et zeggen, net of 't leeft — maar zie je dokter — ze kennen m'n orgeltje weghalen — maar beulen, dat kennen ze 't niet.”

„Hoor eens Uleke, nou mag je niet meer spreken, je hoest veel te erg en bent dood op. Ik zal wel maken dat die kerel het geld krijgt en je met rust laat, en over het orgeltje praten we later wel eens als je beter bent.”

„Dokter, zie je — je ken nooit is weten as 'k is — kwam te overliden” — en hijgend boog hij zich voor over, de hond streelend.

„Heb maar geen zorg Uleke, ik beloof je, op mijn eerewoord, dat ik voor je hond zal zorgen als je er eens niet meer zijn zult.”

Uleke dacht: 't is goed dat de schemer valt.

„Je bent goed voor me dokter — meer dan goed — zoo bin je voor me — as geen mensch ooit — voor me geweest — is. Wil de dokter m'n orgeltje?”

„Nee Uleke, je houdt je orgeltje maar, en later zullen we er wel wat op vinden hoor.”

En voordat Uleke iets kon zeggen zat de dokter voor het orgeltje, en speelde.

Eerst kon Uleke, het niet thuis brengen, 't was een Kerstlied, en beiden, de jonge man en de zieke Uleke, verdiepten zich in oude herinneringen, 't was als zongen ze weer als kind bij den lichtenden Kerstboom.

Aan den hemel straalden de sterren, en lieflijk lichtte de maan op de fijn besneeuwde boomen. Langs de sneeuw witte velden liep met vluggen stap de dokter, en binnen in hem was lichtend het schoone en goede.

Hanna schildte een appel, het water liep haar langs de tanden, zoo een lekker frissche geur kwam haar tegemoet.

„Die zal je smaken Uleke, hij is net zoo frisch als een pas geplokte.”

Ja, hij smaakte Uleke, 't was het eerste wat hij dien dag gebruikte.

„Hanna — je mot er ook eene vatten.”

„Ken je denken, die bin voor jou Uleke, voor een ziek mensch, voor een gezonde zijn ze veel te fijn.”

„Nee Hanna, je mot er een nemen, je bint zòd goed voor me geweest”, en hij stak zijn kleine, magere hand uit en drukte die van Hanna.

„Bin je mal Uleke,” zei ze lachend „me bedanken. Gut man, daar schrik ik van, je hoest of 't uit een holle wilg komt.”

Ze drukte de hand tegen haar borst, en keek hem met groote verschrikte oogen aan.

„Is 't nou weer gezakke?” zei ze even later. „'k Zal je in bed hellepe, 't is bij negene. 't Is goed dat je de hond weerom heb, nou heb je gezelligheid. Zoo krijg je nog een brutseltje.” 1)

Dien nacht sliep Clio aan 't voeteind, Uleke, geheel uitgeput, viel in slaap, en droomde. Hij was kind, en in de kerk stond een groote Kerstboom, de kaarsjes geleken wel echte sterren, zòd mooi had hij ze nog nooit gezien. Ook hoorde hij zachte, mooie muziek, en engelen zongen het oude lied.

Nog lag een glimlach om Uleke's mond, toen Hanna hem den volgenden dag goeden morgen zei, maar Uleke hoorde het niet meer.

Clio lag voor de bedsteet, en hief jankend den kop op.

„Stil Clio, — beest, stil! zoo gauw had ik 't nie verwacht, gut nog toe”, en zij veegde met haar schort de tranen van haar gezicht.

„Gut nog toe, 't is of 't beest

menschenoogen heeft, zoo kijkt ie me aan.”

Clio weigerde alle voedsel en waakte bij den baas; trouw lag ze voor het bed, af en toe klagelijk jankend.

Toen ze Uleke in het stille graf hadden gelegd, en de kleine stoet huiswaarts keerde, liep Clio langs het kerkhofpad naar het pas gedolven graf, daar legde zij zich neer en in den blik van de trouwe hondenoogen lag een bijna menschelijke klacht.

MADELEINE HEIDESTEYN.

1) Opgewarmd hapje.

Foto C. Steenberg.

HET KASTEEL HET NIJENHUIS.
SCHOORSTEEN MET VENETIAANSCH KANDELABRES IN DE
EETZAAL.

TWEE OUDE SYNAGOGEN.

DE beide synagogen, die op de volgende bladz. zijn afgebeeld, behooren tot de oudste hier te lande. Die te 's Gravenhage, staande tusschen de Koninnegracht en Jan Evertstraat, behoort aan de Portugeesch Israëlietische Gemeente te 's Gravenhage, terwijl die aan de Boompjes te Rotterdam aan de Nederlandsch Israëlietische Gemeente behoort. Met den bouw van die te 's Gravenhage werd in 1725 begonnen, terwijl de inwijding den 9den Augustus 1726 plaats vond. De kosten bedroegen met

Foto C. Steenbergh.

TWEË OUDE SYNAGOGEN.

DE SYNAGOGE AAN DE BOOMPJES TE ROTTERDAM.

inbegrip van het koperwerk f.38078,50. Het eerste bouwplan was van de hand van Daniël Marot, terwijl Felix du Sart de details uitwerkte en het opzicht over den bouw had. De Riemer geeft in zijn standaardwerk over 's Gravenhage een uitvoerige beschrijving van het gebouw.

Van een merkwaardige request van de omwonenden, dat den bouw voor afgang, maakt de Riemer evenwel geen melding. En juist thans, nu de behoefte aan goede tijdsaanwijzing in den Haag algemeen gevoeld wordt en de Gemeenteraad onlangs besloot tot het plaatsen van electrische klokken, is het interessant te lezen, dat die behoefte in 1725 ook al even sterk gevoeld werd.

Toen wilde men evenwel de joden daarvan de kosten laten betalen en richtten de omwonenden een request tot den Magistraat. Hierin gaven de hoofdlieden van de buurt van de Nieuwe Uitleg te kennen, ook namens alle bewoners van hun buurt, dat zij „hebben ondervonden de seer groote incommodityten en desordres, dewelcke daegelijks werden veroorzaekt door het missen van een klok of uurwerk daaromtrent,” en dat zij door dat gemis altijd te vroeg of te laat komen, evenals de verschillende ambachtslieden. Zij verzochten daarom de Portugeesche Joden, die in 1725 bezig waren hun synagoge te bouwen, te verplichten, een toren met klok daarop te plaatsen, zooals de synagoge te Rotterdam er een had. Uit het request blijkt, dat men er met de kerk-bestuurders al over gesproken had, die er geen ernstige bedenkingen tegen hadden. Ook de Schout en Burgemeeste-

ren hadden blijkens hun appointement op het request van 29 Juni 1725 er geen bezwaren tegen, mits de Portugeesche Gemeente en de Opperfabriek der stad er ook niets tegen hadden. Daar de Kerkeraad der Hervormde Gemeente zich er evenwel tegen verzette, kwam er van den toren en de klok niets en werd de synagoge afgebouwd in de gedaante, die zij nu nog heeft.

Inderdaad was op de Synagoge aan de Boompjes te Rotterdam een torentje met een klok gebouwd, de eenige in ons land op een synagoge. Deze synagoge werd ingewijd 8 Juli 1725, en dat de bouw niet kon geschieden uit een zoo ruime beurs, als waarover de Portugeesche joden te 's Gravenhage beschikten, is wel aan het eenvoudige gebouw, waaraan alle luxe, behalve de klok, ontbreekt, te bemerken.

Of deze klok aldaar op hooger last of vrijwillig geplaatst is, is mij niet bekend. Vermoedelijk zal het wel bevolen zijn. Een eigenaardigheid aan de wijzerplaat is, dat het Romeinsche cijfer X vervangen is door het teeken P, omdat men aan de synagoge geen kruisteeken duldde.

Overneming verboden.

D. S. VAN ZUIDEN.

HET AMERIKAANSCH DUEL.

DOOR EWALD GERHARD SEELIGER.

(8)

(Geautoriseerde Vertaling).

OM drie uur zestien begon Tom te droomen. En het was vrij natuurlijk, dat hij een zeer zonderlingen droom had. Hij droomde, dat hij als Patrick Peppercorn met de drie dames naar Salt Lake City was gegaan, welke stad hij op zijn reizen goed had leeren kennen. Daar had de echte Patrick Peppercorn, die plotseling voor den dag kwam, hem als bedrieger en echtbreker aan de kaak gesteld, ofschoon hij zich tegenover de drie dames onberispelijk gedragen had, waaraan echter, hoewel de dames het bevestigden, eenvoudig geen geloof geslagen werd, waarop men hem onbarmhartig tot den dood door verdrinken veroordeelde. De president van de Rechtbank was een der twaalf Mormonen-apostelen en droeg de gelaatstreken van Nathanael Mobson. Tom werd in het Groote Zoutmeer geworpen, om daarin te verdrinken, wat echter niet lukte, daar het water door het zoutgehalte veel te zwaar was. Uit het water komen, dat ging ook niet, want aan den oever stonden alle Mormonen, 867.000 in getal, met lange stokken, onder aanvoering van Nathanael Mobson en de elf andere apostelen, en zij stieten den veroordeelde steeds weer terug. Geen prettige toestand was dat voor Tom Fleitman! Maar plotseling kwam een engel uit den hemel aangevlogen, in 't lichtblauw en rose, reikte hem de hand en trok hem uit het water. Het was echter niet Miss Club, maar Maggie. Zij gaf hem zelfs een kus. En toen hij deze engel nog eens nauwkeurig aanzag, bleek het in 't geheel niet Maggie, maar Gladys te zijn. Toen hij haar een kus teruggeven wilde, stootte zij hem plotseling met alle teekenen van afschuw van zich en hij viel van den divan.

Slaapdronken wreef hij zich de oogen uit, stak zijn sigaar weer aan, nam zijn hoofd tusschen zijn handen en begon met

TWEË OUDE SYNAGOGEN.

DE PORTUGEESESCHE SYNAGOGE TE 'S GRAVENHAGE.

Naar de ets van J. C. Philips.

diepen ernst na te denken over de vraag wat beter is: een eerloos leven of een eervolle dood.

In elk geval moest hij hier vandaan! Als hij eens met de dames naar Salt Lake City ging en daar zich van haar scheidde, om op eigen beenen te staan? Maar dit plan lokte hem toch niet aan. Om zich Gladys te verwerven was hij gaarne houthakker of iets dergelijks geworden. Maar van Gladys had hij niets meer te hopen. Hij was van zijn eigen onbelangrijkheid zoo overtuigd, dat hij het voor onnoodige moeite hield, ook maar een pink voor zich zelve uit te steken.

En nu dacht bij weer zeer levendig aan het zwarte badkostuum, dat in de laatste badhut op hem wachtte. Vervolgens keek hij op zijn horloge. Nog acht uren restten hem. Die moest hij zoo aangenaam mogelijk doorbrengen. En dadelijk bestelde hij thee met veel rum.

Vóór de thee kwam echter Maggie. Ze klopte zachtjes tegen de deur en wipte vlug naar binnen. Ze zag er, in haar witte blouse, met drie donkerroode rozen op de borst, uit om te zoenen. Met stralende oogen, de frissche lipjes wat geopend, kwam ze op hem toe.

Tom bleef zitten, hield zijn sigaar, die juist als een fabriekschoorsteen rookte, tusschen de tanden, bezag Maggie peinzend en dacht bij zich zelf: Waarom zou ik deze aardige komedie niet voortzetten, voor zoover mij dat als fatsoenlijk mensch mogelijk is? Zoo iets zal me in mijn leven zeker geen tweede maal overkomen!

En hij knikte Maggie vriendelijk toe.

„Daar ben ik, Patrick!” fluisterde zij en kwam zeer dicht bij hem. „Leg toch die afschuwelijke sigaar weg! Wil je me geen kus geven?”

„Dag Maggie!” sprak hij vroolijk en schudde haar de hand. „Wát graag zou ik je een kus willen geven, maar ik heb van morgen een zware verkoudheid opgelopen en 't zou erg jammer zijn, als ook jij verkouden werd”.

„O, dat doet er niets toe!” lachte zij onbezorgd. „Dan zijn wij beiden verkouden. Zoo bang ben ik niet, dat weet je toch wel”.

„Nee, Maggie!” weerde hij af. „Ik kan dat in geen geval verantwoorden. Het gaat toch ook wel een enkele maal zonder een kus”.

„Ik geloof”, riep ze plotseling, terwijl zij druk met haar zakdoek haar neus ging bewerken, „dat ik van morgen ook verkouden ben geworden”.

„Nee, Maggie, het zal niet gaan!” riep hij. „Maar ter zake! Wat heb je me te vertellen?”

„Ik ben van haar weggelopen!” antwoordde zij met gefronsd voorhoofd. „Ze liggen weer met elkaar overhoop”.

„Welke ze?” vroeg hij.

„Tante en Club!” antwoordde zij. „Dat begrijp je toch. Met Club had je je toch werkelijk niet meer behoeven te bemoeien.

Je weet toch heel goed, dat niemand zooveel van je houden kan, als ik. O Patrick!”

En ze viel hem opgewonden om den hals en wilde hem kussen.

Maar hij was op zijn hoede.

„Maggie, wees verstandig!” sprak hij en hield hare handen vast. „Je weet, dat ik herstellende ben. Ik moet mij in acht nemen.”

„Maar je ziet er uitstekend uit!”

„Dat is zoo. Maar ik heb nog een en ander uit mijn ziekte vergehouden, waarover ik eigenlijk beter deed niet te spreken.

„Patrick,” steunde ze en drukte beide handen tegen haar hart. „Wat is er?”

„Niets, niets!” kalmeerde hij haar dadelijk. „Ik ben nog wat zwak. De doktoren zeggen, dat dit wel spoedig in orde komt. Erger is, dat mijn geheugen zwaar geleden heeft”.

„Geheugen?” riep ze, gerustgesteld en bijna vroolijk. „Als 't anders niet is! Ik heb ook een slecht geheugen”.

„Zoo kan ik me bij voorbeeld met den besten wil van de wereld niet herinneren wat gebeurd is kort voor ik ziek werd. En dat is buitengewoon onaangenaam. Hoe kwam het eigenlijk, dat ik ziek werd?”

„Je hielt in de vergadering een voordracht over de historische ontwikkeling van het huwelijk!” sprak Maggie langzaam, en streek met de hand over het voorhoofd. „Ik herinner het me nog, alsof het gisteren gebeurd was. Plotseling zakte je in elkaar. Bewusteloos brachten wij je naar huis. Professor Gnudden slaagde er in je weer tot bewustzijn te brengen”.

„Vergadering?” vroeg Tom hoofdschuddend. „Wat was dat voor een vergadering?”

„Lieve hemel!” riep Maggie ontsteld uit. „Weet je dat ook niet meer? Je bent toch de voorzitter van den Bond voor ethische huwelijks-hervorming. Dien heb je immers zelf opgericht”.

„Wel verduiveld!” riep Tom en sloeg zich met de vlakke hand op zijn knie. „Hoe ter wereld ben ik op dat idiote idee gekomen”.

„Maar Patrick!” riep Maggie wanhopig. „Heb je dan werkelijk je verstand verloren?”

„Niet mijn verstand, maar mijn geheugen!” antwoordde hij en bracht een vinger naar zijn voorhoofd. „Of laat ik zeggen, de helft van mijn verstand. Maar dat is gemakkelijk te herstellen. Als je me nu maar alles vertelt, dan zal ik me de bijzonderheden wel weer herinneren. Zoo flauwtjes staat me al iets van die ethische huwelijks-hervorming voor den geest”.

„Maar waar moet ik beginnen?” vroeg ze radeloos.

„Van voren af aan!” stelde hij voor. „Heelemaal bij 't begin. Waar hebben wij elkander leeren kennen?”

„Weet je dat ook niet meer?” sprak ze treurig. „In Salt Lake City natuurlijk!”

„Dat had ik dadelijk al gedacht!” riep Tom triomfantelijk uit.

Op dit oogenblik bracht een kellner de thee.

Nadat hij ze op tafel gezet had en verdwenen was, spoorde Tom Maggie aan, voort te gaan. „Het beste is, dat je mij voor Tom Fleitman houdt, dan zal het vertellen je gemakkelijk vallen”.

„Welnu, Mr. Fleitman!” glimlachte zij spottend en ging weder dicht bij hem zitten, terwijl hij zich op zijn gemak thee inschonk. „Ik leerde je, neen, ik leerde Patrick Peppercorn bij tante kennen. Ik was toen vijftien jaar en werd op 't eerste gezicht op je verliefd. Maar jij nam niet de minste notitie van me, wat ik heel ellendig vond. Tante nam je heelemaal in beslag. Daarop gingen wij samen naar Chicago”.

„Wacht even!” zei Tom en hief zijn vinger op. „Hier is een leemte. Wil je me niet eerst iets van je ouders vertellen?”

„Mijn vader heette James Snickering!” vervolgde zij gehoorzaam, een beetje blozend. „Hij was nog een echte Mormoon. Hij heeft elf vrouwen gehad, maar ik heb slechts de drie laatste vrouwen gekend. Zijn oudere vrouwen waren intusschen gestorven. Hij stierf, toen ik tien jaar oud was. Hij was een heel oude man met een langen witten baard”.

„Je moeder was dus de zuster van Evangeline Cravath?” vroeg Tom, er lustig op los combineerend. „En toen zij gestorven was, kwam je tante uit Chicago en nam je mee”.

„Gelukkig!” sprak Maggie herademend. „Je weet alles weer”.

„Maar nu komt weer iets, wat mij niet meer helder is!” glimlachte Tom en roerde met aandacht in zijn thee. „Tante is weduwe. Hij schijnt haar nog al eenige dollars

achtergelaten te hebben”.

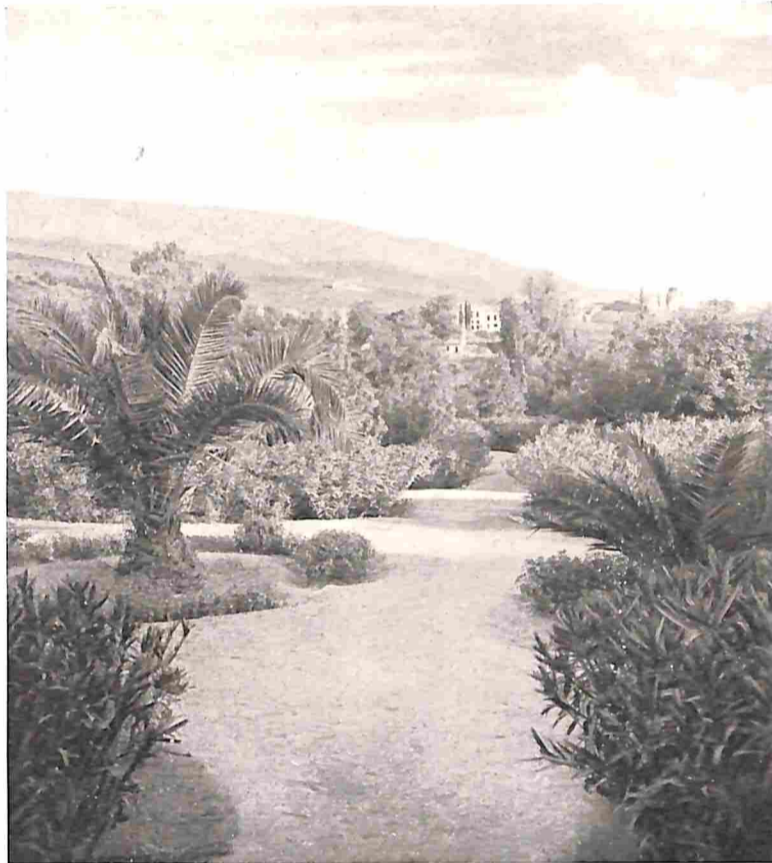
„Minstens anderhalf miljoen!” knikte Maggie.

„Hij heette Washinhton Cravall en was de koning der vleeschfabrikanten”.

„Ik heb hem niet gekend”.

„Hij was immers al een half jaar een dood, toen wij te Chicago kwamen!” vertelde Maggie hem op verwijtenden toon. „Maar het is verschrikkelijk, dat je dat alles vergeten bent”.

(Wordt vervolgd).

DE TUIN VAN HET ZAPPEION TE ATHENE, WAAR TOT VOOR EENIGE WEKEN DE FRANSCHEN MARINESOLDATEN WAREN ONDERGEBRACHT.

SOLDATENLIEDEREN.

Er zijn tal van soldatenliederen, welke ontstaan te velden en in den soldatenmond populair worden, bijna vergeten liedjes, welke soms plotseling weer herleefden, de internationale liederen in den ouden, beproefden volkstoon, welke grappig alle kleinigheden uit het soldatenleven bezingen, wat door refreinen wordt afgewisseld. Op de bekende melodie van „Santa-Lucia” vindt men in het leger der Oostenrijk-Hongaarsche monarchie Italiaansche, Duitsche en Kroatische woorden. Dat alles is overwaard om opgeteekend en verzameld te worden. Het ministerie van Oorlog begreep dat en heeft dien veelaligen liederenschat vast doen leggen op fonograafplaten. Niet minder dan tachtig verschillende melodiën en teksten zijn ter reproductie in vreedzamer dagen verzameld en worden zorgvuldig te Weenen bewaard in het Archief van Phonogrammen.